

ΕΝΑ ΑΓΝΩΣΤΟ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΖΑΒΙΡΑ
ΣΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΣΑΙΝΤΕΝΤΡΕ ΤΗΣ ΟΥΓΓΑΡΙΑΣ: «ΘΕΜΑΤΑ
ΟΠΟΥ ΕΠΑΡΕΔΙΔΕΝ Ο ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΖΑΒΙΡΑΣ ΤΩ ΤΟΤΕ ΜΑΘΗΤΗ
ΑΥΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΩ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ».

Δημοσιεύουμε παρακάτω ένα άγνωστο ως σήμερα χειρόγραφο του Σιατιστινού λογίου Γεωργίου Ζαβίρα, το οποίο βρέθηκε στη βιβλιοθήκη της έλληνορθόδοξης επισκοπής του Szentendre της Ουγγαρίας (ἀριθ. χφ. Ez IV). Το χειρόγραφο αυτό, πού πιάνει δέκα σελίδες χωρισμένες σε δυο στῆλες (δεξιά τὸ ἑλληνικὸ κείμενο καὶ ἀριστερὰ ἡ οὐγγρική μετάφραση), περιλαμβάνεται, χωρίς ἀρίθμηση, ἀνάμεσα σε δυο κεφάλαια ἐνὸς ἄλλου ἔργου τοῦ Ζαβίρα, τῆς μετάφρασης τῶν βίων τοῦ Κορνηλίου Νέπωτος, ἡ ὁποία ὡς σήμερα θεωροῦνταν χαμένη¹. Τὸ τελευταῖο αὐτὸ χειρόγραφο φέρει τὸν τίτλο «Ἐκ τῶν τοῦ Γεωργίου Ζαβίρα τοῦ ἐκ Σιατίστης τῆς Μακεδονίας, ἐστὶ δὲ ἡ βίβλος Cornelii Nepotis Κορνελίου Νέπωτος, ἦν μετήνεγκεν ἐκ τῆς λατινίδος εἰς τὴν ἀπλοελληνικὴν ὁ αὐτὸς Γεώργιος Ζαβίρας» καὶ χρονολογία 1793· τὸ ἴδιο ἔτος πρέπει νὰ θεωρήσουμε καὶ ὡς χρονολογία, κατὰ τὴν ὁποία γράφτηκε καὶ τὸ χειρόγραφο, πού δημοσιεύουμε, μιὰ καὶ αὐτὸ δὲν ἔχει ἰδιαίτερη χρονολόγηση καὶ εἶναι ἐνταγμένο μέσα στὴ μετάφραση τοῦ Νέπωτος.

Τὸ κείμενο, πού δημοσιεύουμε ἐδῶ, ἔχει τὸν τίτλο «Θέματα ὁποῦ ἐπαρέδιδεν ὁ Γεώργιος Ζαβίρας τῷ τότε μαθητῇ αὐτοῦ Κωνσταντίνῳ Ἐμμανουήλ» καὶ ἀναφέρεται σε διάφορα ζητήματα: ἀναλύει π.χ. τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως, μιλεῖ γιὰ διάφορα θρησκευτικὰ καθήκοντα τῶν χριστιανῶν, γιὰ τὴν πνευματικὴν κατάρτιση τοῦ ἑλληνικοῦ γένους, γιὰ τὰ ἑπτὰ θαύματα τῆς ἀρχαιότητος καὶ προπάντων παρακινεῖ τοὺς Ἕλληνας νὰ ἐνδιαφερθοῦν γιὰ τὴν παιδεία. Τὸ κείμενο, πού εἶναι πολὺ ἐνδεικτικὸ γιὰ τὴν πνευματικὴν κατάστασιν καὶ ἰδίως γιὰ τὰ ἐνδιαφέροντα τῶν Ἑλλήνων τῆς Οὐγγαρίας στὴν ἐποχὴ τοῦ Ζαβίρα, δημοσιεύεται μὲ ἀμετάβλητη τὴ στίξιν καὶ τὴν ὀρθογραφίαν του.

«Προχθὲς ἐμίσθωσα ἕναν ἀμαξῶν διὰ νὰ πηγαίνω εἰς τὴν Αἰγόπολιν

¹ Βλ. Ἄνδρῆα Πορνάττι, Ἡ ζωὴ καὶ τὰ ἔργα τοῦ Γεωργίου Ζαβίρα, Budapest 1937, σ. 40.

καί ἐπειδὴ εἰς τὴν ὁδὸν δυνατὰ ἄρχισε νὰ χιονίζῃ, ἐμετανόησα ὅτι ἐπῆγα μὲ τὸ ἀμάξι, διότι εὐκολώτερον ἤθελαν ἦσται, ἐὰν ἐπήγενα μὲ τὸ ἔλκυθρον. Ὅταν ἐφθάσαμεν εἰς τὴν πόλιν δύσκολα ὑπήγαμεν, ἐπειδὴ ἡ προηγουμένη λάσπη ἐπάγωσεν, καὶ εἶτον λίαν ἀνώμαλος ἡ στράτα, μόλις γὰρ ἐγύριζεν ὁ τροχός, τότε δύο ἀγγόναις, τὸν κύφωνα, καὶ τοὺς χαλινοὺς ἔκοψαν τὰ ἄλογα, ἐτζακίσθη καὶ ὁ μοχλός, μ' ἄλλον τοῦτο εἶχομεν καλὴν τύχην, ἐπειδὴ τὸ ἐπίσωτρον ἐκράτησεν τὸν τροχόν, καὶ οὕτως ὑπήγαμεν εἰς τὸ κατάλυμα, ἐκεῖ ἔχει ἡ φατρία (:ἐταιρεία:) χωριστὸν οἶκον, εἰς τὸν ὁποῖον καταλύωσιν οἱ πραγματευταί, ὁπότεν ἐκατεβάσαμεν τὰ φορέματα, εὐθὺς ἄρχισαν νὰ σημαίνουν καὶ ὑπήγαμεν εἰς τὸν Ναόν.

Ἐπειδὴ εἶσαι χριστιανὸς γλυκύτατόν μου τέκνον, ἐλθὲ ἐδῶ, καὶ θέλω σὲ διδάξῃ εἰς τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν: τὰ δόγματα τῆς πίστεώς μας, ὅλλα περιέχονται εἰς τὸ πιστεύω εἰς ἓνα Θεόν, τὸ ὁποῖον διαιρεῖται εἰς 12 ἄρθρα. Τὸ πρῶτον ἄρθρον μᾶς διδάσκει, ὅτι εἶναι ἓνας καὶ μόνος παντοκράτωρ Θεός, καὶ ὅτι εἶναι εἰς τρία πρόσωπα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ πρῶτον λέγεται Πατήρ. Τὸ δεύτερον διδάσκει νὰ πιστεύωμεν εἰς τὸ δεύτερον πρόσωπον, τὸ ὁποῖον εἶναι ἓνας καὶ μόνος υἱὸς τοῦ πατρὸς, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ἐγεννήθη πρὸ τῶν αἰώνων, καὶ εἶναι εἰς μίαν οὐσίαν μὲ τὸν πατέρα. Τὸ τρίτον ὅτι ὁ υἱός, ὁ ὁποῖος καὶ λόγος λέγεται, ἐκατεύη ἀπὸ τὸν οὐρανόν, καὶ γεγωνῶς ἄνθρωπος ἐσαρκώθη διὰ μέσου τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰς τὴν κοιλίαν τῆς Παρθένου Μαρίας διὰ ἡμᾶς. Τὸ 4ον ἐσταυρώθη, πολλὰ ἔπαθε, καὶ τέλος πάντων ἀποθνήσκοντας ἐτάφη. Τὸ 5ον ἀναστήθη εἰς τὴν τρίτην ἡμέραν, καὶ ἐφανερώθη εἰς τοὺς μαθητάς του. Τὸ 6ον ὅτι εἰς τὴν τεσσαρακοστὴν ἡμέραν, ἀνέβη εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἐκάθησεν εἰς τὴν δεξιάν τοῦ πατρὸς. Τὸ 7 μᾶς διδάσκει ὅτι θέλει ἔλθῃ εἰς τοὺς τελευταίους καιροὺς νὰ κρίνῃ τοὺς ζωντανούς καὶ τοὺς νεκρούς. Τὸ 8 ὅτι τὸ ζωοποιὸν Ἅγιον Πνεῦμα μόνον ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται, καὶ μὲ αὐτὸν προσκυνεῖται, καὶ δοξάζεται. Τὸ 9 ὅτι χρειαῖ νὰ πιστεύωμεν εἰς μίαν καθολικὴν ἐκκλησίαν. Τὸ 10 ὅτι διὰ μέσου τοῦ βαπτίσματος ἡ προπατορικὴ ἁμαρτία πλύνεται καὶ συγχωρεῖται. Τὸ 11 ὅτι πρέπει νὰ ἀναμένωμεν τὴν κοινὴν ἀνάστασιν. 12 ὅτι ἀνίσως εἰς τοῦτον τὸν κόσμον κατὰ τὰς προσταγὰς τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου εὐαγγελίου θέλομεν ζῆσιν, εἰς τὸν ἄλλον κόσμον θέλομεν κερδήσιν (:ἀπολαύσιν:) ἐκεῖνα, ὅπου περὶ τῶν ὁποίων ὁ ἅγιος Παῦλος ὁμιλεῖ, ὅτι οὔτε ὀφθαλμὸς εἶδεν, οὔτε αὐτίον ἤκουσεν, οὔτε νοὺς ἀνθρώπου ἐστοχάσθη περὶ τούτων.

Καὶ τοῦτο μάνθανε τέκνον μου, ὅτι 5 εἰσὶ τῆς ἐκκλησίας μας αἱ προσταγαί. 1. ὅτι ἕκαστος χριστιανὸς χρεωστῆ τοῦλάχιστον δύο φοραῖς εἰς κάθε χρόνον νὰ ἐξομολογῆται εἰς τὸν πνευματικὸν τὰς ἁμαρτίας του. 2. ὅτι τὸ ὀλιγώτερον εἰς δύο φοραῖς τὸν κάθε χρόνον νὰ κοινωνῇ τὸ σῶμα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. 3. ὅτι εἰς ἐκάστην κυριακὴν νὰ ἀκροάζηται

τήν άγιαν Λειτουργίαν. 4. ότι να νηστεύη εις τās τέσσαρας διατεταγμένas νηστείας, εις τήν τετράδην και παρασκευήν. 5. ότι να βοηθώμεν τούς ναούς κατά τήν κοινήν συνήθειαν.

Ποτέ δέν έχω μεγαλητέραν λύπην, ώσάν όταν μου έλθη εις τόν νοϋν ή τωρεσινή άθλία κατάστασις του γένους μας: αυτό γάρ επειδή έχασε τήν βασιλείαν, έχασε με αυτήν, και τās ώραιάς επιστήμας. Άλλα γένη ήλθασιν από διαφόρων επαρχιών τής Ευρώπης, και εις τόν αυτόν καιρόν, όπου οί Τουρκοί ήρπαξαν τήν βασιλείαν, εις τόν αυτόν ήρπαξαν και τουτοί τά πολύτιμα βιβλία μας, οί Γάλλοι, οί Ίταλοί, και άλλοι, μεγάλα καράβια έφορτώνασι με αυτά, και τά επήρασιν εις τās επαρχίας των, δια να ευπρεπίσωσι τόν έαυτόν τους (:του λόγου τους:) με τόν κόπον τών άλλων, καθώς ό κόραξ του Αισώπου· αναμεταξϋ τών άλλων, τά θεολογικά βιβλία, τά όποια ή άνήκουσιν εις αυτούς, ή τούς όδηγοϋσαν εις τήν αλήθειαν, τά εκλείσαν (:εσφάλισαν:) εις τās βιβλιοθήκας των ώσάν εις τόν τάφον. ω πόνοσ! πώς δέν εύρίσκεται τις αναμεταξϋ εις τό γένος μας, όπου να πηγαίνη εις καμμίαν βιβλιοθήκην, και να έλευθερώση τουλάχιστον ένα και μόνον, τουτ' έστι δια να τό αντιγράψη, και να εκδώση εις τούς τύπους δια τήν ωφέλειαν όλου του γένους μας - όντως είναι άξιος παντοτεινών επαίνων εκείνος ό περίφημος Ευγένιος, ό όποιος εξέδοτο εις τύπους τά πονήματα του Βρυεννίου, και από τό σκότος ήφερεν αυτά εις τό φώς· όμοίως και ό Νικηφόρος Θεοτόκης, ό όποιος εξέδοτο εις τούς τύπους τās έρμηνείas εις τήν άγιαν γραφήν. Ω άμποτε, και άλλοι άνδρες να ακολουθοϋσαν τά ίχνη τών μεγάλων τούτων άνδρῶν.

Διά πολλά έπίσημα πράγματα καυχᾶται ή άρχαιότης, τά όποια οί παλαιοί συγγραφείς με τέτοιαν πομπήν τά έξωγραφίζουσι, ώσάν να υπερέβαινον πᾶσαν ανθρώπινον δύναμιν. Μεταξϋ τών άλλων γράφουσι περι τών Βαβυλωνικῶν τειχῶν, τών όποίων τό ύψος ήτον 200 ποδῶν, τό πλάτος δέ (:φάρδος:) 50. 2) ό ναός τής Άρτέμιδος, του όποίου ή ευπρέπεια υπερέβαινε πάσας τās οικοδομάς του κόσμου. Τό 3. ήτον τό είδωλον του Όλυμπίου Διός, τό όποιον κατασκεύασεν εκείνος ό περίφημος Φιδίας· αυτό με τέτοιαν τέχνην ήτον κατασκευασμένον, ώστε όπου εις αυτό πᾶσαν τελειότητα ήμποροϋσε να εύρη τις. Τό 4. αί Αιγυπτιακαί πυραμίδες, αί όποιαί ήσαν τόσον μεγάλαι οικοδομαί, ότι αν τās εκίταξέ τις ήθελε νομίση, ότι είναι εντέχνως κατασκευασμένα βουνά. Τό 5. ό κολοσσός του Ηλίου εις τήν νήσον ρόδον, τόν όποιον ό Δημήτριος βασιλεύς τής Άσίας εκατασκεύασε, του όποίου τό ύψος ήτον 70 πηχῶν. Τό 6. ό τάφος του Μανσωλου βασιλέως, τόν όποιον ή Άρτεμησία ή σύζυγός του, παρακινουμένη από τόν μέγαν πόνον τής καρδιάς της, ώκοδόμησε. Τό 7. τό παλάτιον του βασιλέως Κύρου, τό όποιον ήτον κτισμένον από λαμπρά και διαφόρων χρωμάτων μάρμαρα. Οί στύλοι αυτοϋ ήσαν από χρυσόν (:μάλαμα:), εν αυτῷ ήτον και τό είδωλον του ουρανοϋ, τό

ὁποῖον ἔλαμπεν μὲ τοὺς ἀστέρας του· αἱ ἔδραι τοῦ παλατίου ἦτον ἀπὸ ἄργυρον, καὶ χρυσόν. Τὸ ἔδαφός του ἦτον ἀπὸ ἄσπρα (:λευκά:), πράσινα καὶ μελανὰ (:μαῦρα:) μάρμαρα.

Τοῦτα ἦσαν τὰ μεγάλα θαύματα τοῦ παλαιοῦ κόσμου, ἀλλὰ ταῦτα, ἐὰν μὲ τὸν ὀρθὸν λόγον τὰ στοχασθῶμεν, δὲν ἦτον ἄλλο παρὰ μία ματαιότης, καὶ τῆς καρδίας τῶν ἐθνικῶν καὶ βαρβάρων βασιλέων γεννήματα, πόσας πολλὰς χιλιάδας ἀνθρώπων ἐτυραννοῦσαν μόνον διὰ τὴν κατασκευὴν μιᾶς πυραμίδος, τὶ ὠφέλησεν ἢ πυραμῖς, ἦτοι ἐκεῖνος ὁ Κολοσσὸς εἰς τὸν κόσμον; Ὅχι παραπάνω, πάρεξ ὅσον ὠφελεῖ μία ὑδάτειος πομφόλιξ (:φοῦσκα:) ἢ ἓνα ὄνειρο. Αὐτὰ δὲν ὀδηγοῦσαν τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν γνῶσιν τοῦ πλάστου Θεοῦ ἢ εἰς τὴν μάθησιν τῶν καλλῶν ἡθῶν ἢ εἰς τὴν ἀληθῆ ἀγάπην ἦτοι εἰς τὴν νόμιμον ἀλήθειαν, ἀλλὰ μᾶλλον παρεκινούσαν τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὰ κακὰ ἦθη, εἰς τὴν ἀσελγῆ ζωὴν, ὅθεν φρονημότερον ἔκαμε ἐκεῖνος ὁ περίφημος βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων ὁ Πτολεμαῖος, ὁ ὁποῖος ἀγκαλλὰ ἦτον ἐθνικός, μ' ἄλλον τοῦτο δὲν ἐπιθύμησε νὰ ἐξοδιάσῃ εἰς τέτοια μάταια πράγματα τὰ ἄσπρα του, ἀλλὰ ἐστοχάσθη διὰ νὰ κατασκευάσῃ ἓνα τέτοιον πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον νὰ εἶναι ὠφέλιμον ὄχι μόνον διὰ τὸν ἑαυτὸν του, ἀλλὰ καὶ διὰ ἄλλον τὸν κόσμον· διατὶ ἔπεμψε διαφόρους ἀνθρώπους, εἰς διαφόρους ἐπαρχίας, οἱ ὁποῖοι ἐσυνήθησαν ἀναρίθμητα βιβλία ἀπὸ ὄλλας τὰς γενεάς καὶ γλώσσας καὶ οὕτω ἐσύστησε μίαν μεγάλην βιβλιοθήκην, ἣ ὁποῖα περιεῖχεν 700.000, ἔγραψε δὲ μίαν ἐπιγραφὴν εἰς αὐτήν: ψυχῆς ἰατροῖον. Ἴδου λοιπὸν πόσον διέφερεν ἢ πράξις τούτου τοῦ βασιλέως τῶν ἐλλήνων, ἀπὸ τὰ ἔργα τῶν ἄλλων βαρβάρων βασιλέων. Ὡ τὶ ἀθάνατον ὄνομα ἄφησεν εἰς τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους!

Αὐτὸς δὲν ἐνησχολεῖτο, οὐδὲ ἐξοδιάσεν εἰς τέτοια μάταια πράγματα, ἀλλὰ κατεσκεύασε μίαν πηγὴν, ἀπὸ τῆς ὁποίας ὄλος ὁ κόσμος ἐξήντησε καὶ ἔσβυσε τὴν δίψαν του, ἄναψε μίαν λαμπάδα, ἣ ὁποῖα ἐφώτισεν αὐτούς, οἱ ὁποῖοι ἦσαν εἰς τὸ βάραθρον τῆς ἀμαθείας καὶ οὕτως ἄφηκε τέλος πάντων τοῦτο τὸ ἀθάνατον ὄνομα. Ἄλλ' οἱ βάρβαροι βασιλεῖς δὲν ἔκαμαν ἄλλο, παρὰ φωλεὰς τῶν κοράκων, καὶ σπήλαια τῶν ἀγρίων ζώων. Ὡ ἄμποτε οἱ τωρεσινοὶ ἔλληνες νὰ ἀκολουθοῦσαν τὰ ἴχνη ἐκείνου τοῦ περιφήμου βασιλέως, διατὶ ἀφ' οὗ κατεπατήθη ὑπὸ τῶν Τούρκων τοῦ γένους μας ὁ εὐγενικός λαιμός, καὶ ἐβάλθη ὑπὸ - κάτω εἰς τὸν ζυγὸν τῶν βαρβάρων, ἀπὸ τότε λίαν ἀπεμάκρυναν ἀπὸ τὰ εὐγενῆ ἦθη τῶν προπατόρων αὐτῶν, καὶ ἄρχισαν νὰ ἀκολουθῶσι τὰ ἴχνη τῶν βαρβάρων Τούρκων. Κοινὴ εἶναι ἢ παροιμία, ὅτι φιλεῖ τὸ ὑπήκουον γνώμη τῆ τοῦ ἄρχοντος ζήλου βιοῦν. Τώρα ὄλην τὴν μακαριότητα αὐτῶν καὶ τὸ ἄκρον ἀγαθὸν θέτουσιν εἰς τὸν στολισμὸν τοῦ θέματος (:τοῦ κορμίου:) καὶ εἰς τὰ εὐμορφα φορέματα, ὅμως καὶ μὲ τοῦτο δὲν ἐξαρκοῦνται, ἀλλὰ πολλοὶ εἰς μάταια πράγματα τοῦτ' ἔστιν εἰς σφαιριστήρια, χαρτάκια καὶ κυβευτήρια ἐνασχολοῦνται.

Καὶ οὕτω χάνουσιν αὐτὸν τὸν πολύτιμον καιρὸν, ὅπου εἰς τὸν ὅποιον ἐκεῖνοι, ὅπου εἰς τὴν νηπιότητά των δὲν ἔμαθον, τότε ἤμποροῦν νὰ μάθωσι τίποτες. Πόσον ἐπαινετὸν πρᾶγμα ἤθελεν ἦσται, ὅτι ἀνίσως ἐκεῖνοι, ὅπου θέλουσιν νὰ διατρίψωσι τὸν καιρὸν μὲ τέτοια ἀνωφελῆ παιγνίδια, νὰ ἐνασχολοῦντο τινὲς μὲν, εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἀγίας γραφῆς, τινὲς δέ, εἰς θεολογικὰ βιβλία, εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἱστορίας, καὶ εἰς τὰ συγγράματα τῶν ἁγίων πατέρων, ἄλλοι εἰς τὰ φιλοσοφικὰ μαθήματα, εἰς τὴν κοσμικὴν ἱστορίαν, γεωγραφίαν καὶ εἰς ἄλλας τοιαύτας ἐπιστήμας· καὶ οὕτως ὕστερον θέλει ἀφαιρεθῆ αὐτὴ ἡ κατησχυνμένη νεφέλη τῆς ἀμαθείας, ἡ ὅποια σκεπάζει τὸ γένος μας, καὶ θέλει λάμψη ὁ ἥλιος τῶν μαθημάτων ἀναμεταξὺ μας· καὶ ἡ τιμὴ τοῦ γένους μας θέλει αὐξήσῃ μεταξὺ τῶν ἄλλων γενεῶν. Ὁμολογῶ, ὅτι πολλάκις, ὅταν εἰσέβαινα εἰς κανέναν καφιανέν, (:ἰασμινεῖον:) μὲ δακρυρροοῦντα ὄμματα, καὶ διερρήγμενην καρδίαν ἔκραζα τὸν Ἱερειάν καὶ τὸν πολύδακρυν Ἡράκλητον διὰ νὰ κλαύσωσι μὲ ἔμνενα τὰ διεφθαρμένα ἦθη τῶν νέων τοῦ γένους μας. Ἐκεῖ ὁ ἄνθρωπος δὲν βλέπει ἄλλο, παρὰ τὴν μετὰ ἀνωφελῶν πραγμάτων διατριβὴν τῶν Ἑλλήνων. Ὁ ἀριθμὸς τοῦ γερμανικοῦ καὶ οὐγγαρικοῦ γένους οὕτως εἶναι πρὸς τοὺς Ἑλληνας ὡς μία μυριάς πρὸς ἓν, μ' ἄλλον τοῦτο, παραπάνω Ἑλληνας βλέπει ὁ ἄνθρωπος, ὅτι ἐνασχολοῦνται εἰς τὰ παιγνίδια παρὰ ἄλλας γενεάς. Τὶ δὲ κάμνουσιν ἐκεῖ; οὐχὶ ἄλλο, ἀλλὰ πρῶτον ματαιῶς χάνουσι τὸν τόσον πολύτιμον καιρὸν, ὅπου εἰς τὸν ὅποιον μὲ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν διαφόρων ἀξιολόγων συγγραφέων ἤθελαν διατρίψῃ τὸν καιρὸν αὐτόν· δεύτερον, ὅτι ἕκαστος αὐτῶν εἰς μίαν ἐσπέραν χάνει 4 καὶ 5 χρυσίνους, μὲ τοὺς ὁποίους τοιαῦτα πολύτιμα βιβλία ἤμποροῦσε νὰ ἀγοράσῃ, τὰ ὅποια ἤθελαν ἦσται χρήσιμα, ὅσον διὰ διατριβὴν τοῦ καιροῦ καὶ τερπνότητα καὶ στολισμὸν τοῦ νοός, καὶ τόσον διὰ τὴν διόρθωσιν τῶν ἠθῶν· καὶ ἐπομένως, εἰς τὰ ἄλλα γένη ἠθέλασιν ἦσται εἰς μεγαλλήτεραν τιμὴν, καὶ προσφιλέστεροι. Ὡ τί μεγάλη ἀνεσθησία! Τόσους χρυσίνους νὰ ἐξοδιάσωσι εἰς μίαν ἢ δύο ὥρας δὲν λυποῦνται, ἀλλὰ 10 ἢ 15 ὀβολοὺς νὰ δώσωσι διὰ ἓνα ἀξιόλογον βιβλίον, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἤμποροῦσι νὰ μάθωσι εἰς ὄλην του τὴν ζωὴν, καὶ ὕστερον νὰ μείνῃ καὶ εἰς τὰ τέκνα τῶν τέκνων των, αὐτὰ τὰ λυποῦνται.

Ἄλλὰ ἤθελεν εἰπῆ τις, ὅτι ἀρκετοὶ (ἱκανοί) εἰσιν ἀναμεταξὺ τῶν νέων μας, οἱ ὅποιοι ἀγαπῶσι καὶ συχνάζουσι εἰς τὴν ἀνάγνωσιν καὶ εἰς τὰς βίβλους. Ἀπόκρισις. Ἐγὼ πλέον ἔχασα πᾶσαν ὑπομονήν! Ἐπειδὴ ὁμολογῶ ἐν ἀληθείᾳ, ὅτι δὲν ἰξεύρω κάμμίαν διαφορὰν, μεταξὺ τῶν ἀμαθῶν καὶ τῶν πεπαιδευμένων νέων μας, καὶ εἰς πολλοὺς καλλίτερον ἤθελεν ἦσται, νὰ μὴν ἤθελαν μάθη, παρὰ ὅπου ἔμαθαν. Ναί, ἀληθῶς· αὐτοὶ ἀναγινώσκουσι βιβλία, ἀλλὰ ποταπά, (τί λογῆς;) ἢ τὰς Μυθολογίας τῆς Χαλημᾶς ἢ γερμανικᾶς, γαλλικᾶς, ἢτοι Ἰταλικᾶς ματαίας μυθιστορίας· ἢ ἐρωτικὰ καὶ ἀσελγῆ καὶ τὰ ἠθη διαφθείροντα οὐτιδανὰ βιβλία ἢ τὸ πλέον ὀλεθριώτερον, ὃ δυ-

στυχία! μερικοὶ ἀναγινώσκουσι τὰ βιβλία τῶν φυσιστῶν, θεϊστῶν, ἐνθουσιαστῶν, ἀρνησιθέων, βλασφημοθέων καὶ ἄλλα τοιαῦτα, τὰ ὅποια κατὰ τῆς ἁγίας ἡμῶν θρησκείας, κατὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ κατὰ τοῦ παντοκράτορος καὶ πλαστοουργοῦ Θεοῦ ἡμῶν λυροῦνται καὶ βλασφημοῦντα βιβλία ἀναγινώσκουσι, εἰς τοιαύτην ἀπόνοιαν ἔφθασαν οἱ ἄνθρωποι, σκώληκες ὄντες! εἰς τόσον ὑψώνονται, ὅτι ἀνυποστόλως συνάγουσι τὸν αἰλίονα, τὴν ὄσσαν, τὸν Παρνασόν, καὶ τὸν Ὑμητόν, τὰ ὄρη, καὶ τὰ θέτουσιν ἐπάνω εἰς τὸν Ὀλυμπον, διὰ νὰ ἀναβῶσι, ὡς οἱ παλαιοὶ Τιτάνες εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ νὰ καταβάλωσι τὸν δημιουργὸν τοῦ κόσμου ἀπὸ τοῦ θρόνου αὐτοῦ. Ὡ πάντολμος τόλμη! Ἡ ὅποια ὑπερβαίνει πᾶσαν ἄλλην τόλμην! Ὡ τί μεγάλη εἶναι ἡ μακροθυμία τοῦ κυρίου! καὶ τίνες εἶσιν ἐκεῖνοι, ὅπου τὰ τοιαῦτα βιβλία ἀναγινώσκουσι καὶ ἀντιμάχονται κατὰ τῆς πίστεώς μας; Αὐτοὶ εἶναι, οἵτινες οὔτε τὸ προπύλια τῆς θεολογίας εἶδασιν, οὔτε ἄκρω δακτύλῳ ποσῶς αὐτῆς ἐגעύσαντο. Ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἐπειδὴ ἔμαθαν μερικὰς γερμανικὰς, γαλλικὰς, ἢτοι Ἰταλικὰς λέξεις καὶ ἀνέγνωσαν ἓνα ἢ δύο ἀπὸ τὰ εἰς τὴν πυρκαϊᾶν ἀξιοκατάκριτα οὐτιδανὰ βιβλία, ἤδη δίκην Ἰκάρου, πετῶσιν ἐπάνω τῶν νεφελῶν καὶ μεγαλαυχοῦντες ἀλαζονικῶς καταλακτίζουσιν κατὰ τῆς ἁγίας ἡμῶν θρησκείας, κατὰ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν, καὶ κατὰ τοῦ πλαστοουργοῦ ἡμῶν καὶ οὕτω συγχωροῦσι πᾶσαν ἐλευθερίαν εἰς τὰ πάθη αὐτῶν καὶ καταποντίζονται εἰς τὰ βάθη πάσης κακίας, ἐπειδὴ κατὰ τὴν δόξαν αὐτῶν, οὔτε θεός, οὔτε ἄδης εἶναι».

Βουδαπέστη

ENTEN ΦΙΟΥΒΕΣ